

Łupiński, Stanisław

Duszpasterstwo rodzin w świetle uchwał I Synodu Diecezji Łomżyńskiej

Studia Teologiczne 27, 353-360

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. ŁUPIŃSKI STANISŁAW

DUSZPASTERSTWO RODZIN W ŚWIETLE UCHWAŁ I SYNODU DIECEZJI ŁOMŻYŃSKIEJ

Treść: Wstęp; 1. Przygotowanie do małżeństwa; 2. Poradnictwo rodzinne; 3. Obrona życia;
4. Formacja duchowa; Zakończenie.

Wstęp

Ważną dziedziną posługi Kościoła jest troska o małżeństwo i rodzinę. W rzeczywistości polskiej zostały przyjęte pewne standardy troski o małżeństwo i rodzinę. Powszechnie wiadomo, że duszpasterstwo rodzin rozpoczyna się już w domu rodzinnym. Na początku przez przykład życia małżeńskiego rodziców a następnie przez słowa i nauczycielskie oddziaływanie pierwszych wychowawców.

W programie duszpasterstwa rodzin ważne miejsce zachowuje przygotowanie do małżeństwa. Na początku przez katechezy szkolne a następnie tzw. kurs przedmałżeński, katechezę parafialną i bezpośrednie spotkania w poradni rodzinnej przed zawarciem małżeństwa.

Kolejny etap duszpasterstwa rodzin dokonuje się w poradni życia rodzinnego. Tutaj zaangażowani specjaliści wyjaśniają kwestie związane z funkcjonowaniem życia małżeńskiego i rodzinnego. Jest to ważny element duszpasterstwa w poznawaniu także przeszkód dotyczących ważnego zawarcia małżeństwa.

Obrona życia pojawiła się w duszpasterstwie rodzin jako troska o życie, szczególnie poczęte, lecz nienarodzone. W obecnym czasie kryzysu rodziny, jawi się jako poważne zagrożenie. Funkcjonuje fundusz pomocy życiu z pasterki oraz otwarte okno, by przyjąć dziecko, które z różnych racji nie może być wychowywane przez naturalnych rodziców.

Chociaż na końcu, lecz ważnym elementem duszpasterstwa jest formacja duchowa małżeństwa i rodziny. Dokonuje się ten proces przez grupy

modlitewne, stowarzyszenia, grupy parafialne i rekolekcje małżonkom i całym rodzinom.

I Synod Diecezji Łomżyńskiej podejmuje wyżej wspomniane wyzwania zgodnie z nauczaniem papieskim ostatnich lat, szczególnie Sługi Bożego Jana Pawła II. W artykule została przedstawiona rzeczywistość łomżyńska i ogólnopolska. Wiele innych elementów duszpasterstwa rodzin wymaga uwagi i analizy, myślę że przy następnych opracowaniach.

1. Przygotowanie do małżeństwa

Powołanie do małżeństwa, jest wpisane w naturę mężczyzny i kobiety, wyniesione przez Chrystusa do godności sakramentu, wymaga od kandydatów miłości i odpowiedniego przygotowania. Duszpasterze powinni troszczyć się o właściwe przygotowanie do zawarcia małżeństwa¹.

Wstępnym etapem duszpasterstwa rodzin jest już samo przygotowanie młodych do sakramentu małżeństwa. Może ono być dalsze, bliższe i bezpośrednie. Dalsze przygotowanie odbywa się jeszcze w rodzinie i obejmuje czas wczesnego dzieciństwa i dokonuje się w toku codziennego życia rodzinnego. Świadectwo życia i świadomość rodziców jako pierwszych i głównych wychowawców, powinna być ukierunkowana na kształtowanie charakteru, szacunku do życia, budowania więzi osobowych oraz wspieranie w odpowiedzialnym wyborze drogi życiowej.

Bliższe przygotowanie dokonuje się równoległe z życiem rodzinnym i obejmuje młodzież ponadgimnazjalną. Przygotowanie to poznając relację międzyosobową mężczyzny i kobiety, ma zapoznać z problemami płciowości, podstawowej wiedzy teologicznej, etycznej, medyczno-biologicznej i prawnej, odpowiedzialnego rodzicielstwa i chrześcijańskiego wychowania dzieci. Przygotowanie takie obejmuje katechezę szkolną oraz przedmażeńską w parafii².

Bezpośrednie przygotowanie, czyli katecheza przedślubna powinna być realizowana w okresie poprzedzającym zawarcie małżeństwa. Z uczestnictwa w przygotowaniu bliższym do małżeństwa nie powinno się nikogo zwalniać. Przy wyjątkowych i uzasadnionych przypadkach, duszpasterze powinni przygotować kandydatów do małżeństwa w formie osobistych rozmów i pouczeń. Przez kurs przedmażeński czy roczną katechezę przed

¹ Kan. 1063, KPK z 1983 r.

² I Synod Diecezji Łomżyńskiej, Łomża 2005, s. 456.

zawarciem małżeństwa, katechezę parafialną, duszpasterze powinni poprawić poziom religijny narzeczonych oraz pokierować ich przygotowaniem do zawarcia sakramentu małżeństwa.

Młodzi, którzy uzyskali formację przedmałżeńską i przedślubną z zasady są w stanie odpowiednio ukierunkować swoje życie małżeńskie i rodzinne. Życie jednak przysparza młodym małżonkom i założonym rodzinom sporo trudności, zwłaszcza w pierwszych latach po ślubie. Ponadto młodzi małżonkowie muszą odkrywać i realizować swoje nowe powołanie i posłannictwo. Muszą stworzyć rodzinę, która ma do realizowania wielorakie cele; rodzina ma stać się „ pierwszą i żywotną komórką społeczeństwa”³, „szkołą bogatszego człowieczeństwa”⁴, „Kościołem domowym”⁵. Jest więc rzeczą zrozumiałą, że każdej założonej rodzinie, aby mogła osiągnąć pełnię swego życia i posłannictwa, trzeba udzielić życzliwej pomocy. Stąd mówimy o duszpasterstwie rodzin w ścisłym znaczeniu.

2. Poradnictwo rodzinne

Do rozwijania duszpasterstwa rodzinnego powołana jest przede wszystkim wspólnota parafialna. Każda parafia powinna mieć wypracowane metody przychodzenia z pomocą rodzinom. W parafialne apostołstwo rodzin powinny być zaangażowane osoby odpowiednio przygotowane. W parafii powinna działać prężnie poradnia życia rodzinnego⁶.

Szczególną rolę w duszpasterstwie rodzin powinny odgrywać poszczególne rodziny chrześcijańskie. Rodzina jest nie tylko przedmiotem, ale i podmiotem duszpasterstwa rodzin. Swoje apostołstwo rodzina spełnia przede wszystkim przez układanie wszystkich dziedzin życia zgodnie z prawem Bożym, chrześcijańskie wychowanie dzieci i rozwijanie w nich wiary. Apostołstwo rodziny powinno ujawniać się poprzez czyny miłości duchowej i materialnej wobec innych rodzin, zwłaszcza najbardziej potrzebujących pomocy i podtrzymania, wobec ubogich, chorych, ludzi w podeszłym wieku, upośledzonych, sierot, opuszczonych i innych.

Dużą pomoc rodzinom mogą okazać różne dzieła społeczne, zwłaszcza zrzeczenia rodzinne, które zajmują się ochroną, przekazywaniem i pielęgnacją

³ Dekret Apostolicam actuositatem, n. 11.

⁴ Konst. Duszp. Kaudium et spes, n. 52.

⁵ Konst. Dogm. Lumen gentium, n. 11; Dekret Apostolicam actuositatem, n. 11; Adhort. Ap. Familiaris Consortio, n. 49.

⁶ Kan. 1064, KPK z 1983 r.

gnowaniem zdrowych wartości etycznych i kulturowych, rozwojem osoby ludzkiej, opieką lekarską, prawną i socjalną matki i dziecka, współpracą z odpowiednimi instytucjami wychowawczymi, propagowaniem idei budowania świata sprawiedliwego i bardziej ludzkiego.

Za duszpasterstwo rodzin odpowiedzialni są biskupi i kapłani. Biskup jako ojciec i pasterz diecezji powinien traktować duszpasterstwo rodzin jako pierwszoplanową dziedzinę duszpasterstwa. Ponadto biskup winien zapewniać ludzi i środki do popierania przez struktury diecezjalne pomagające mu w duszpasterstwie rodzin. Skutecznym narzędziem wspierania biskupiej troski o duszpasterstwo rodzin jest Papieska Rada do Spraw Rodziny. Pomocą biskupowi w rozwijaniu duszpasterstwa rodzinnego w diecezji służą wytyczne Komisji do Spraw Duszpasterstwa Rodzin działającej w łonie Konferencji Episkopatu.

W realizowaniu programu duszpasterstwa rodzin w szczególny sposób biskupi powinni posłużyć się kapłanami. Istotną część swego posługiwania kapłani powinni poświęcić na rzecz małżeństwa i rodziny. Odpowiedzialność kapłanów winna się rozciągać nie tylko na kwestie moralne i liturgiczne, ale także na sprawy o charakterze osobistym i społecznym. Mają oni być oparciem dla rodziny we wszystkich jej trudnościach i cierpieniach; mają jej pomagać w widzeniu życia w świetle Ewangelii i wspomagać środkami łaski. Kapłan winien zawsze odnosić się do rodzin jak ojciec, brat, pasterz i nauczyciel. Zadaniem kapłanów jest także rozpoznawanie, czy świadectwo, jakie rodziny dają swej wierze swoim życiem chrześcijańskim, jest wyrazem zdrowej wiary.

Służbę na rzecz rodzin powinni także podejmować członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego. Winni czynić to otaczając szczególną troską dzieci, zwłaszcza opuszczone, niechciane, osierocone, ubogie czy upośledzone; odwiedzając rodziny i opiekując się chorymi; udzielając pomocy, opartej na szacunku i miłości, rodzinom niepełnym, rozbitym, znajdującym się w trudnościach; prowadząc pracę wychowawczą i poradnictwo w zakresie przygotowania młodych do małżeństwa oraz pomagając małżonkom w przygotowaniu ich do odpowiedzialnego rodzicielstwa. Papież Jan Paweł II do osób odpowiedzialnych za instytuty życia konsekrowanego skierował usilne wezwanie: „ażeby zechciały uznać – zawsze przy należnym poszanowaniu własnego pierwotnego charyzmatu – apostołstwo zwrócone do rodzin za jedno z pierwszorzędných zadań, które w dzisiejszej sytuacji stało się sprawą bardzo nagłą⁷⁷”.

⁷⁷ Adhort. Ap. *Familiaris Consortio*, n. 74.

Dużej pomocy w duszpasterstwie rodzin udzielają teologowie i znawcy problemów rodzinnych, wyjaśniając dokładnie naukę Magisterium Kościoła i analizując doświadczenia życia rodzinnego. Cenną pomoc rodzinom udzielają specjaliści świeccy, np. lekarze, prawnicy, psychologowie, pracownicy społeczni, doradcy, czy to indywidualnie, czy w różnych stowarzyszeniach lub akcjach, służą im poprzez naświetlanie spraw, udzielanie porad, podtrzymywanie na duchu.

3. Obrona życia

Duszpasterze powinni pouczać wszystkich o nienaruszalnej godności każdego życia ludzkiego od chwili poczęcia aż do naturalnej śmierci. Wysiłek powinien być podejmowany systematycznie poprzez wierzących, zawsze zgodnie z Ewangelią i obowiązującym prawem Kościoła.

W parafii należy dołożyć starań, by każdemu poczętemu dziecku i jego rodzinie pomóc w zapewnieniu godziwych warunków materialnych i duchowych. Szczególnie powinno się pomóc rodzicom poczętego dziecka, których sytuacja jest szczególnie trudna.

W każdej parafii powinno się umożliwić i zachęcić wiernych do duchowej adopcji dziecka poczętego. Należy podjąć modlitwę i post dla skutecznego głoszenia Ewangelii Życia oraz zachęcić osoby chore i w podeszłym wieku by swoje modlitwy i cierpienia ofiarowały dla uświęcenia i ratowania poczętego życia.

Powinni duszpasterze otoczyć troską rodziny wielodzietne, samotne matki i małżeństwa bezdzietne oraz rodzinom ubogim i dotkniętym bezrobociem pomóc w wychowaniu i kształceniu dzieci.

Trzeba przeciwstawić się eutanazji, okazując miłość ludziom cierpiącym, przewlekle i terminalnie chorym, jak w podeszłym wieku i osamotnionym. Duszpasterze przez sakrament chorych powinni nieść ulgę chorym i cierpiącym.

Zachęcać rodziny chrześcijańskie do adopcji dzieci pozbawionych rodziców czy opuszczonych. Państwo i Kościół powinni wspierać starania by jak najpełniej służyć pomocą rodzinom, także przez powoływane instytucje (ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, fundusz obrony życia).

Dobroczynny wpływ na życie i zwyczaje rodzin oraz na wychowanie dzieci mogą mieć środki społecznego przekazu. Oddziałują one na psychikę odbiorców pod względem uczuciowym, intelektualnym, moralnym, a nawet religijnym, zwłaszcza ludzi młodych. Z drugiej strony środki spo-

łecznego przekazu mogą wypaczać poglądy na życie, rodzinę, religię, moralność, przeznaczenie człowieka. Stąd rodzi się obowiązek rodziców i wychowawców ochrony dzieci i młodzieży przed tego rodzaju niebezpieczeństwami oraz dbania o to, aby używanie środków społecznego przekazu było w rodzinie odpowiednio regulowane. Mówi się dziś w świecie o odpowiedzialności osób zajmujących się na różnych etapach produkcją środków masowego przekazu⁸.

4. Formacja duchowa

Uświęcanie rodziny ma swe pierwsze źródło w sakramencie chrztu świętego, znajduje swój najpełniejszy wyraz w Eucharystii, z którą chrześcijańskie małżeństwo jest wewnętrznie związane i znajdują swe korzenie. Z tych sakramentów wyrasta i się odnawia oraz ożywia przymierze małżeńskie⁹.

Katolicka nauka o naturze i zadaniach małżeństwa i rodziny powinna być systematycznie przypominana małżonkom, rodzicom i młodemu pokoleniu, które przygotowuje się do założenia własnej rodziny.

By pogłębiać duchowość rodzinną duszpasterze powinni organizować:

- spotkania formacyjne przynajmniej raz w miesiącu dla młodych małżeństw połączone ze wspólną modlitwą i konferencją nawiązując do aktualnych problemów, z którymi się spotykają na co dzień,
- dni skupienia dla młodych małżeństw – przynajmniej raz w roku,
- systematyczne katechezy dla rodziców i chrestnych poprzedzające sakrament chrztu dziecka,
- rekolekcje zamknięte dla małżeństw przynajmniej raz w roku.

Duszpasterze powinni zachęcać małżeństwa i rodziny, by angażowały się w ruchach i stowarzyszeniach działających przy parafiach jak: Domowy Kościół, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Ruch Rodzin Nazaretańskich czy Ruch Focolari – Nowe Rodziny.

Duszpasterze powinni otoczyć troską osoby samotnie wychowujące dzieci, przez indywidualne duszpasterstwo duchowe, rekolekcje czy inne spotkania duszpasterskie.

⁸ Paweł VI, Orędzie na III Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, 7.IV.1969, AAS 61 (1969) 456.

⁹ FC 57.

Duszpasterze i wierni powinni także okazywać pomoc osobom żyjącym w związkach niesakramentalnych, by nie czuli się odłączeni od Kościoła, okazując troskliwą miłość, że jako ochrzczeni mogą uczestniczyć w jego życiu. Niech słuchają słowa Bożego, uczęszczają na Mszę św. i trwają w modlitwie. Gdzie jest możliwe, pomóc w doprowadzeniu do zawarcia sakramentalnego małżeństwa, jeśli przyczyna trwa w poprzednim związku małżeńskim, należy pomów w rozpoznaniu ważności, kierując zainteresowanych do sądu kościelnego.

Troską duszpasterską należy objąć rodziny przeżywające kryzysy i zagrożenia. Nadto zwrócić uwagę na ludzi samotnych, chorych, opuszczonych i w podeszłym wieku. Powinno im się okazać wsparcie duchowe przez ukazanie im sensu obecności w Kościele¹⁰.

Zakończenie

Temat duszpasterstwa rodzin budzi zawsze zainteresowanie całego Kościoła. Dotyka on najważniejszej komórki społeczeństwa. To w rodzinie dokonują się najważniejsze decyzje dotyczące egzystencji człowieka. W rodzinie człowiek kształtuje najważniejsze postawy chrześcijańskiej tożsamości.

I Synod Diecezji Łomżyńskiej podjął temat duszpasterstwa rodzin w celu zaznaczenia, jak ważny jest to rozdział życia diecezjalnego. To duszpasterstwo podejmuje szerokie płaszczyzny życia ludzkiego. Dotyka on ważnego zagadnienia dotyczącego małżeństwa i rodziny.

Małżeństwo i rodzina to dwie rzeczywistości, które wzajemnie się uzupełniają i siebie tworzą. Służba Kościoła wobec tych dwóch ważnych płaszczyzn życia chrześcijańskiego i społecznego, dają podstawy do prawidłowego rozwoju człowieka.

Podjęty temat duszpasterstwa rodzin w jakimś stopniu wyczerpuje to zagadnienie. Potrzebne są nowe opracowania, by jeszcze bardziej szczegółowo opisać małżeństwo i rodzinę. Ta mała komórka społeczna buduje wielką rodzinę Kościoła i ludzkości. W artykule zostały omówione sztandarowe tylko tematy obecnego czasu w tej kwestii.

Ufam, że temat duszpasterstwa rodzin będzie inspirował wielu autorów do podobnych opracowań i nowych, wybiegając w przyszłość rodziny i małżeństwa. Niech służy dobru tych, którzy decydują się na małżeństwo by stworzyć szczęśliwą rodzinę opartą o trwałe wartości chrześcijańskie i ludzkie.

¹⁰ I Synod diecezji łomżyńskiej, Łomża 2005, statuty 451-491.

**PASTORAL CARE OF FAMILIES IN THE LIGHT
OF THE RESOLUTIONS FROM FIRST SYNOD
OF THE DIOCESE OF ŁOMŻA**

SUMMARY

The article is divided into the following sections: Introduction; Preparation for Marriage; Family Pastoral Work; Support and Protection of Human Life; Spiritual Formation; Conclusion.

Special emphasis was given to the resolutions from First Synod of the Diocese of Łomża, 2005 and to recent papal teachings about marriage and family. The author shows the most essential elements regarding pastoral care of families.